Exphil: sensorveiledning

EXPHIL03 – Examen philosophicum, Vår 2024

Seminarvarianten

Eksamensspørsmål

Norsk

Du må besvare *enten* oppgave 1 *eller* oppgave 2. Begge oppgavene har tre deler.

Oppgave 1

(a) Richard Sylvan skriver følgende i «Er det behov for en ny etikk, en ny miljøetikk» (s. 522-3)

> «Det er vanlig å anta at de vestlige etiske systemene har noe som utgjør kjerneprinsipper. [...] Rimelighetsprinsippet innskrevet i den gylne regel er ett eksempel. Et annet godt forsøk på et kjerneprinsipp er *det liberale prinsipp*, som vi blant annet finner i det modererte dominerende synspunktet. En nylig formulering av dette prinsippet lyder som følger:
>
> > «Vestens liberale filosofi slår fast at enhver skal kunne gjøre som han vil, så lenge (1) han ikke skader andre, og (2) han ikke står i fare for å gjøre uopprettelig skade på seg selv.»
>
> La oss kalle dette prinsippet for grunnleggende (menneskelig) sjåvinisme – ettersom det setter menneskene først og alt annet på en dårlig sisteplass – selv om det også ofte går under det smigrende navnet *frihetsprinsipp*.»
>
> Hvorfor er Sylvan uenig i «det liberale prinsipp», og hvordan begrunner han sitt syn?

(b) Læreboken introduserer deg til ulike etiske tilnærminger (dydsetikk i kap. 13, pliktetikk i kap. 14 og utilitarisme i kap.15). Bruk en av disse tilnærmingene til å diskutere hvorvidt ikke-menneskelige dyr har moralsk status.

(c) Diskuter påstanden om at det er moralsk galt å spise kjøtt. Diskusjonen bør ta utgangspunkt i svarene du ga i (a) og (b).

Oppgave 2

(a) Hva er Richard Dawkins' syn på genenes rolle i evolusjon gjennom naturlig utvalg?

(b) Sharon Street skriver følgende i «Er det egentlig noe som betyr noe, eller er vi bare evolusjonært utviklet til å tro det?» (s. 445):

> «Livet er å foretrekke fremfor døden. God helse er bedre enn sykdom. Vi bør ta vare på barna våre, og ikke skade dem. Altruister skal beundres snarere enn fordømmes. Juksemakere burde straffes, ikke belønnes.
>
> Dette er noen av mange verdimessige oppfatninger som vekker sterke følelser i oss. De fremstår som selvinnlysende korrekte, og de aller fleste mennesker på tvers av tid og kulturer vil være enige i dem. Det er fristende å anta at disse oppfatningene anerkjenner noen uavhengige sannheter om hva som betyr noe.
>
> Men hva om vi har slike verdier «bare» fordi den tilfeldige evolusjonsprosessen gjennom naturlig utvalg har formet oss på den måten?»

Hvorfor mener Street det har noe å si for moralen at vi er resultat av evolusjon gjennom naturlig utvalg?

(c) Diskuter følgende påstand: *Ettersom vi er resultat av evolusjon gjennom naturlig utvalg, så er moral egentlig relativ*. Diskusjonen bør ta utgangspunkt i svarene du ga i (a) og (b).

English

You must answer *either* question 1 *or* question 2. Both questions have three parts.

Question 1

(a) Richard Sylvan writes the following in 'Is there a need for a new, an environmental, ethic?' (p. 570)

> "It is commonly assumed that there are, what amount to, core principles of Western ethical systems […]. The fairness principle inscribed in the Golden Rule provides one example. Directly relevant here, as a good stab at a core principle, is the commonly formulated liberal principle of the modified dominance position. A recent formulation runs as follows:
>
> > 'The liberal philosophy of the Western world holds that one should be able to do what he wishes, providing (1) that he does not harm others and (2) that he is not likely to harm himself irreparably.'

Let us call this principle *basic (human) chauvinism* - because under it humans, or people, come first and everything else a bad last - though sometimes the principle is hailed as a *freedom* principle."

Why does Sylvan disagree with this 'liberal principle', and how does he justify his position?

(b) Chapters 13 – 15 in the textbook introduce you to different ethical approaches (virtue ethics in ch.13, duty-based ethics ('deontology') in ch.14, and utilitarianism in ch.15). Use one of these approaches to discuss whether non-human animals have moral status.

(c) Discuss the claim that it is morally wrong to eat meat. Your discussion should take as its starting point the answers you gave in (a) and (b).

Question 2

(a) What is Richard Dawkins' view of the role of genes in evolution through natural selection?

(b) Sharon Street writes the following in the text, 'Does Anything Really Matter? Or did we just evolve to think so?' (p. 468):

"Life is preferable to death. Health is better than sickness. We should care for our children, not harm them. Altruists are to be admired, rather than condemned. Cheaters ought to be punished, not rewarded.

These and many other evaluative beliefs assail us with great emotional force. They strike us as self-evidently correct and command a high degree of consensus across time and cultures. It is tempting to suppose that they are recognitions of independent truths about what matters.

But what if we hold such values 'just' because the mindless process of evolution by natural selection shaped us that way?"

Why does Street think that the fact that we are the product of evolution through natural selection matters for morality?

(c) Discuss the following claim: "Because we are a result of evolution through natural selection, morality is actually relative". Your discussion should take as its starting point the answers you gave in (a) and (b).

Sensorveiledning

Generelle karakterbeskrivelser

Universitets- og høyskolerådet beskriver presentasjonen slik:

- **A – Fremragende**: Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
- **B – Meget god**: Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
- **C – God**: Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
- **D – Nokså god**: En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
- **E – Tilstrekkelig**: Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
- **F– Ikke bestått**: Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Beskrivelsen av bokstavkarakterene finner du her:

https://www.uhr.no/_f/p1/i4bfb251a-5e7c-4e34-916b-85478c61a800/karaktersystemet_generelle_kvalitative_beskrivelser.pdf

Fagspesifikke karakterkrav

Besvarelsene vurderes i tråd med IFIKKs fagspesifikke karakterkrav for filosofi.

1. **Kunnskap**: Kjennskap til kursets komponenter.
2. **Forståelse og analyse**: Forståelse av stoffet og evne til argumentativ fremstilling.
3. **Relevans**: Relevans mellom prestasjon og problemstilling.
4. **Etterrettelighet**: Referansebruk og referanseoppsett.
5. **Struktur og språkføring**: Oversiktlighet, struktur i fremstilling og språklig presisjon.

Beskrivelsen av de fagspesifikke karakterkravene finner du her:

https://www.uio.no/studier/eksamen/karakterer/fagspesifikk-karakterbeskrivelse/hf-ifikk-filosofi-bachelor.html

De to første kriteriene (**Kunnskap** og **Forståelse og analyse**) bør tillegges mest vekt. Sensor bør ta i betraktning at kurset tilbys til førsteårsstudenter.

Vurdering av hjemmeeksamen

Den endelige karakteren er basert på en vurdering av to innleverte arbeider:

1. Semesteroppgave
2. Svar på eksamensspørsmål

I den samlede vurderingen av endelig karakter skal semesteroppgaven tillegges mest vekt.

For å få **E** eller bedre på eksamen som helhet, må studenten få **E** eller bedre på begge deler av eksamen (semesteroppgave og svar på eksamensspørsmål).

Vurdering av semesteroppgave

For å få **E** eller **D**, må besvarelsen:

- tilfredsstille de fagspesifikke minimumskravene;
- holde seg innenfor ordgrensen (gitt rimelig slingringsmonn).

For å få **C** eller bedre, må besvarelsen:

- tilfredsstille beskrivelsen «god» eller bedre i en samlet vekting av de fagspesifikke karakterkravene;
- holde seg innenfor ordgrensen (gitt rimelig slingringsmonn).

Kunnskap demonstreres i hovedsak av studentenes evne til å gjengi sentrale og relevante deler av innholdet i pensum og kommentere dem. **Forståelse og analyse** demonstreres i hovedsak av evne til å analysere og vurdere argumentasjon, formulere egne synspunkter, og formulere argumenter for egne synspunkter.

Vurdering av svar på eksamensspørsmål

For å få **E** eller **D**, må besvarelsen:

- tilfredsstille minimumskravene i **Kunnskap** og **Forståelse og analyse**;
- få noe helt eller delvis rett på delspørsmål (a) eller (b);
- vise en viss grad av evne til argumentativ fremstilling.

For å få **C** eller bedre, må besvarelsen:

- tilfredsstille beskrivelsen «god» eller bedre i **Kunnskap** og **Forståelse og analyse**;
- vise jevnt god forståelse av stoffet i svar på delspørsmål (a) og (b);
- vise jevnt god evne til argumentativ framstilling og kritisk refleksjon.

Delspørsmål (a) og (b) er formulert med særskilt henblikk på å gi studenten anledning til å vise kjennskap til kursets faglige innhold og forståelse av de sentrale tankene.

Delspørsmål (c) er formulert med særskilt henblikk på å gi studenten anledning til å vise evne til argumentativ framstilling, kritisk refleksjon og selvstendighet.

Vurdering av svar til oppgave 1

I vurdering av delspørsmål (a) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise kjennskap til Sylvans moralfilosofi;
- til å vise forståelse av Sylvans bruk av tankeeksperimentet;
- til å identifisere det filosofiske problemet Sylvant mener å ha avdekket;
- til å vise forståelse av innholdet ved å avklare Sylvans argumentasjon.

I vurdering av delspørsmål (b) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise kjennskap til minst en av de sentrale etiske tilnærmingene;
- til å vise forståelse av en etisk tilnærming ved å anvende den på et konkret tilfelle (ikke-menneskelige dyrs moralske status).
- til å formulere et filosofisk standpunkt angående ikke-menneskelige dyrs moralske status og oppgi grunner for sitt syn.

Generelle beskrivelser av annet filosofisk materiale med lav relevans for spørsmålene (f eks informasjon løftet fra oppslagsverk) bør tillegges liten eller ingen vekt.

I vurdering av delspørsmål (c) bør det tas hensyn til studentens evne:
- til å formulere argumenter for og/eller mot påstanden om at det moralsk galt å spise kjøtt;
- til å kritisk vurdere disse og andre relevante argumenter (gjerne hentet fra pensumlitteraturen);
- til å understøtte eget synspunkt med selvstendig refleksjon.

Det bør regnes til besvarelsens fordel hvis studenten viser evne til å trekke inn relevante betraktninger fra svar på delspørsmål (a) og (b) i svar på delspørsmål (c).

Vurdering av svar til oppgave 2

I vurdering av delspørsmål (a) bør det tas hensyn til studentens evne:
- til å vise kjennskap til overordnede trekk i evolusjon gjennom naturlig utvalg;
- til å vise kjennskap til den relevante delen av Richard Dawkins syn;
- til å identifisere og beskrive argumentasjonen som er ment å understøtte ideen om genenes sentrale og «egoistiske» rolle.

I vurdering av delspørsmål (b) bør det tas hensyn til studentens evne:
- til å vise kjennskap til den relevante delen av Streets filosofi;
- til å vise forståelse av begreper innen moralfilosofi og metaetikk;
- til å avdekke Streets argumentasjon. Sensor bør ta hensyn til at Streets argumentasjon har en komplisert struktur og at det vil være krevende å forstå alle detaljene.

Generelle beskrivelser av annet materiale med lav relevans for spørsmålene (f eks informasjon løftet fra oppslagsverk) bør tillegges liten eller ingen vekt.

I vurdering av delspørsmål (c) bør det tas hensyn til studentens evne:
- til å formulere argumenter for og/eller mot påstanden om at evolusjon gjennom naturlig utvalg leder til at moralen er relativ.
- til å kritisk vurdere disse og andre relevante argumenter (gjerne hentet fra pensumlitteraturen);
- til å understøtte eget synspunkt med selvstendig refleksjon.

Det bør regnes til besvarelsens fordel hvis studenten viser evne til å trekke inn relevante betraktninger fra svar på delspørsmål (a) og/eller (b) i svar på delspørsmål (c).

Selvstudiumsvarianten

Eksamensspørsmål

Norsk

Du må besvare *enten* oppgave 1 *eller* oppgave 2. Begge oppgavene har tre deler.

Oppgave 1

(a) Hva er dydsetikk, og hvordan kan dydsetikk brukes til å avgjøre hvordan vi bør handle? Gi et eksempel i din forklaring.

(b) Gjør rede for de mest vesentlige forskjellene mellom dydsetikk og utilitarisme. Gi et eksempel på en innvending mot dydsetikk eller mot utilitarisme.

(c) Philippa Foot skriver følgende i teksten «Eutanasi» (s. 327):

> «Det vi ønsker å vite, er hvorvidt eutanasi-handlinger, definert slik vi har definert dem, noensinne kan tillates moralsk sett. For å være mer nøyaktig vil vi vite hvorvidt valget av død for en annen noen gang kan bli tilstrekkelig rettferdiggjort av at døden kan anses som noe som gagner snarere enn skade ham, og at det er derfor valget er gjort.
>
> [...] Det er to ulike dyder hvis tilhørende krav, generelt sett, strider mot slike handlinger. En urettmessig drapshandling, eller å la dø, strider mot rettferdighet eller mot barmhjertighet, eller mot begge dydene, og de moralske svakhetene er tydelige.»

Diskuter hvorvidt eutanasi-handlinger kan berettiges moralsk sett. Diskusjonen bør ta utgangspunkt i Foots syn på eutanasi.

Oppgave 2

(a) I teksten «Om borgerstyret» påstår John Locke at samfunnet er bygget på en kontrakt. Forklar hva ideen om en samfunnskontrakt (eller kontraktsteorien) går ut på.

(b) Locke hevder at eiendomsretten er en grunnleggende rettighet. Gjør rede for hans argumentasjon for dette standpunktet.

(c) I teksten «Det kontraktsløse samfunn: Et feministisk ståsted» presenterer Virginia Held et omsorgsetisk alternativ til kontraktsteorien. Diskuter Helds påstand om at kontraktsteorien forutsetter et syn på mennesket som hverken er realistisk eller ønskelig.

English

You must answer *either* question 1 *or* question 2. Both questions have three parts.

Question 1

(a) What is virtue ethics, and how can virtue ethics be used to determine how we should act? Give an example in your explanation.

(b) Describe the most important differences between virtue ethics and utilitarianism. Explain one objection to virtue ethics or one objection to utilitarianism.

(c) Philippa Foot writes the following in the text 'Euthanasia' (p. 321-2):

> "What we want to know is whether acts of euthanasia, defined as we have defined them, are ever morally permissible. To be more accurate, we want to know whether it is ever sufficient justification of the choice of death for another that death can be counted a benefit rather than harm, and that this is why the choice is made.
>
> […] There are two different virtues whose requirements are, in general, contrary to such actions. An unjustified act of killing, or allowing to die, is contrary to justice or to charity, or to both virtues, and the moral failings are distinct."

Discuss whether acts of euthanasia can be morally justified. Your discussion should take as its starting point Foot's position regarding euthanasia.

Question 2

(a) In the text, 'The Second Treatise of Government', John Locke claims that society is built on a contract. Explain the idea of a social contract (or contract theory).

(b) Locke claims that the right to property is a fundamental right. Explain his argument for this position.

(c) In the text, 'Non-contractual society: A feminist view', Virginia Held presents the ethics of care as an alternative to contract theory. Discuss Held's claim that the contract theory presupposes a view of human beings that is neither realistic nor desirable.

Sensorveiledning

Generelle karakterbeskrivelser

Universitets- og høyskolerådet beskriver presentasjonen slik:

- **A – Fremragende**: Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
- **B – Meget god**: Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
- **C – God**: Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
- **D – Nokså god**: En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
- **E – Tilstrekkelig**: Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
- **F– Ikke bestått**: Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Beskrivelsen av bokstavkarakterene finner du her:

https://www.uhr.no/_f/p1/i4bfb251a-5e7c-4e34-916b-85478c61a800/karaktersystemet_generelle_kvalitative_beskrivelser.pdf

Fagspesifikke karakterkrav

Besvarelsene vurderes i tråd med IFIKKs fagspesifikke karakterkrav for filosofi.

6. **Kunnskap**: Kjennskap til kursets komponenter.
7. **Forståelse og analyse**: Forståelse av stoffet og evne til argumentativ fremstilling.
8. **Relevans**: Relevans mellom prestasjon og problemstilling.
9. **Etterrettelighet**: Referansebruk og referanseoppsett.
10. **Struktur og språkføring**: Oversiktlighet, struktur i fremstilling og språklig presisjon.

Beskrivelsen av de fagspesifikke karakterkravene finner du her:

https://www.uio.no/studier/eksamen/karakterer/fagspesifikk-karakterbeskrivelse/hf-ifikk-filosofi-bachelor.html

De to første kriteriene (**Kunnskap** og **Forståelse og analyse**) bør tillegges mest vekt. Sensor bør ta i betraktning at kurset tilbys til førsteårsstudenter.

Vurdering av skoleeksamen

For å få **E** eller **D**, må besvarelsen:

- tilfredsstille minimumskravene i **Kunnskap** og **Forståelse og analyse**;
- få noe helt eller delvis rett på delspørsmål (a), (b) eller (c);
- vise en viss grad av evne til argumentativ fremstilling.

For å få **C** eller bedre, må besvarelsen:

- tilfredsstille beskrivelsen «god» eller bedre i **Kunnskap** og **Forståelse og analyse**;
- vise jevnt god forståelse av stoffet i svar på delspørsmål (a), (b) og (c);
- vise jevnt god evne til argumentativ framstilling og kritisk refleksjon.

Delspørsmål (a) og (b) er formulert med særskilt henblikk på å gi studenten anledning til å vise kjennskap til kursets faglige innhold.

Delspørsmål (c) er formulert med særskilt henblikk på å gi studenten anledning til å vise evne til argumentativ framstilling, kritisk refleksjon og selvstendighet.

Vurdering av svar til oppgave 1

I vurdering av delspørsmål (a) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise kjennskap til dydsetikk som et filosofisk ståsted;
- til å vise forståelse ved å anvende dydsetikk på et eksempel.

I vurdering av delspørsmål (b) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise forståelse ved avklare forskjeller på dydsetikk og utilitarisme;
- til å vise kjennskap til litteraturen ved å identifisere en innvending til et filosofisk ståsted.
- til å forklare hvorfor det valgte eksemplet teller som en innvending mot en filosofisk teori.

Generelle beskrivelser av annet filosofisk materiale med lav relevans for spørsmålene (f eks informasjon løftet fra oppslagsverk) bør tillegges liten eller ingen vekt.

I vurdering av delspørsmål (c) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise kjennskap til Foots moralfilosofi;
- til å formulere argumenter for og/eller mot påstanden om at eutanasi-handlinger er moralsk tillatt;
- til å kritisk vurdere disse og andre relevante argumenter (gjerne hentet fra pensumlitteraturen);
- til å understøtte eget synspunkt med selvstendig refleksjon.

Det bør regnes til besvarelsens fordel hvis studenten viser evne til å trekke inn relevante betraktninger fra svar på delspørsmål (a) og (b) i svar på delspørsmål (c).

Vurdering av svar til oppgave 2

I vurdering av delspørsmål (a) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise kjennskap til kontraktsteori som et filosofisk ståsted;
- til å vise forståelse ved å formulere et filosofisk ståsted på en presis måte;
- til å gi en forklaring på en filosofisk idé.

I vurdering av delspørsmål (b) bør det tas hensyn til studentens evne:

- til å vise kjennskap til den relevante delen av Lockes' filosofi;

- til å vise forståelse av stoffet ved å identifisere strukturen i en filosofisk argumentasjon.

Generelle beskrivelser av annet filosofisk materiale med lav relevans for spørsmålene (f eks informasjon løftet fra oppslagsverk) bør tillegges liten eller ingen vekt.

I vurdering av delspørsmål (c) bør det tas hensyn til studentens evne:
- til å vise kjennskap til Helds filosofi;
- til å formulere argumenter for og/eller mot påstanden om at kontraktsteorien forutsetter et syn på mennesket som hverken er realistisk eller ønskelig;
- til å kritisk vurdere disse og andre relevante argumenter (gjerne hentet fra pensumlitteraturen);
- til å understøtte eget synspunkt med selvstendig refleksjon.

Det bør regnes til besvarelsens fordel hvis studenten viser evne til å trekke inn relevante betraktninger fra svar på delspørsmål (a), (b) og/eller (c) i svar på delspørsmål (d).